

Oppimisen arviointi uudistuvissa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa

Erja Vitikka
Kuopio 10.11.2014

Ops-uudistuksen keskeisiä lähtökohtia

Pedagoginen uudistus

- Siirtyminen kysymyksestä MITÄ opitaan? Kysymykseen MITEN opitaan?
- Toimintakulttuuri, oppimisympäristöt, työtavat, tuki, oppimisen arviointi

Perusopetuksen eheyden vahvistaminen

- Laaja-alainen osaaminen, toimintakulttuurin linjaukset, vuosiluokkakokonaisuudet ja oppiaineiden yhteistyö

Toimintakulttuurin muutos

- Paikalliseen ops-työhön tilaa oman toiminnan pohdinnalle ja pedagogiselle keskustelulle
- Arviointikulttuurin määrittely

Ops työvälineenä

- Tavoitteena perusteiden tuottaminen verkkopalveluna sekä kansallisella että paikallisella tasolla (ePerusteet)

Oppimiskäsitys

Oppilas on **aktiivinen toimija**, joka oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa.

Myönteiset tunnekokemukset, ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista.

Oppiminen tapahtuu **vuorovaikutuksessa** toisten oppilaiden, aikuisten ja eri yhteisöjen kanssa

Oppiminen on yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelemista, suunnittelua ja näiden **prosessien monipuolista arvioimista**

Koska oppilaan minäkuva ja itsetunto vaikuttavat siihen, millaisia tavoitteita oppilas asettaa toiminnalleen, **oppimisprosessin aikana saatava rohkaiseva ohjaus** on erittäin tärkeää

Oppilaan arviointia koskevien normien taustaa

- ◆ Perusopetuslaki ja –asetus 1998
- ◆ Lainsäädännön keskeiset lähtökohdat
 - Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin
 - Arvioinnin pedagogisen tehtävän korostaminen
 - Arvioinnin erilaisten tehtävien määrittely ja jakaminen opintojen aikaiseen arviointiin sekä päättöarviointiin
 - Oppilaan itsearviointiin edellytysten parantaminen
 - Sanallisen arvioinnin käyttö mahdollista aina 7. vuosiluokan loppuun asti
- ◆ Opetussuunnitelman perusteet uudistettiin arvioinnin osalta 1999 uuden lain mukaisiksi

Nykyiset normit ja niiden painotukset

- ◆ Lainsäädäntöä ei ole arvioinnin osalta muutettu vuoden 1998 jälkeen
- ◆ Opetussuunnitelman perusteet uudistettiin kokonaisuudessaan 2004 ja tällöin myös arviointia koskevat linjaukset uudistuivat
 - Teksti jaettiin opintojen aikaista arviointia, päättöarviointia ja todistuksia käsitteleviin alalukuihin
 - Määriteltiin hyvän osaamisen kuvaukset kunkin oppiaineen nivelkohtiin; ne sijoituivat eri vuosiluokilla aina oppiaineen mukaan
 - Päättöarvioinnin kriteerit sisällytettiin normiin
- ◆ Vuoden 2010 oppimisen ja koulunkäynnin tuen uudistus toi arviointiosuuteen joitakin terminologisia muutoksia

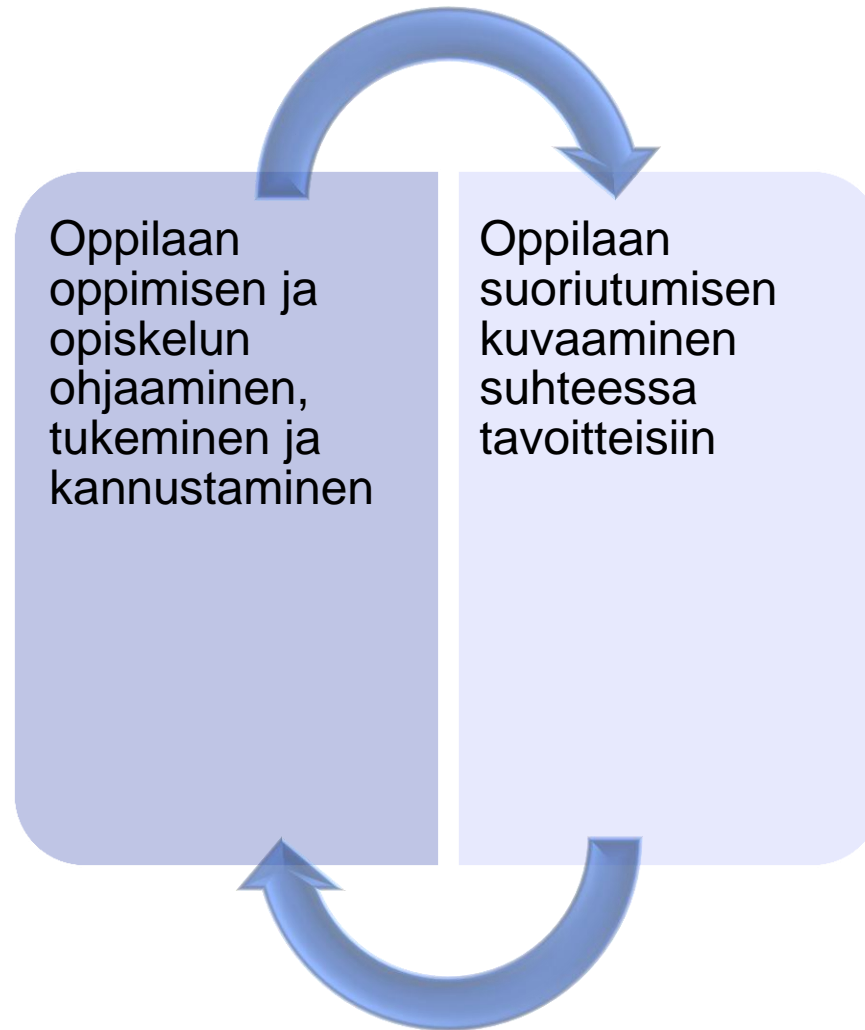

Arvioita nykytilanteesta ja erityisiä huolenaiheita

- Vuoden 2004 arviointinormien päälinjauksia pidetään sinänsä oikeina, mutta niitä ei tunneta riittävästi
- 71 % rehtoreista sitä mieltä, että hyvän osaamisen kuvaukset ja päättöarvioinnin kriteerit mielletään usein tavoitteiksi, vaikka näin ei pitäisi olla
- Opetushenkilöstön arvion mukaan tiukentunut osaamisen tason mittaaminen ja arviointi leimaavat osan oppilaista huonoiksi oppijoiksi ja varhaisessa vaiheessa
- Perusopetukseen on valunut lukion käytäntöjä sekä opetusjärjestelyissä että arvioinnissa, vaikka ne eivät sinne sovellu
- Paikallisissa opetussuunnitelmissa on tarkemmin kuvattu lähinnä todistusten ja todistusarvosanojen antamista
- Arvioinnin pedagogista, oppimista tukevaa tehtävää ei ole juurikaan työstetty ja tarkennettu paikallisesti

Arvioinnin kaksi tehtävää

Vuoden 2014 opetussuunnitelman perusteiden päälinjauksia

- Lainsäädännön määrittelemän arvioinnin pedagogisen tehtävän korostaminen
 - Luvun nimeksi oppimisen arviointi
 - Oppimista tukevan koulun arviointikulttuurin piirteiden kuvaaminen
 - Arvioinnin formatiivisen luonteen avaaminen
 - Palautteen merkityksen korostaminen
- Paremman tuen antaminen paikalliselle ops-työlle sekä käytännön opetustyölle
 - Kuvataan nykyistä tarkemmin opintojen aikaisen arvioinnin tehtävä opiskelun ja oppimisen ohjaamisessa
 - Kuvataan oppiainekohtaisesti arvioinnin keskeiset periaatteet vuosiluokkakokonaisuuksittain
 - Kuvataan oppiaineittain päättöarvosanan muodostamisen periaatteet
 - Määritellään tarkemmin todistusmerkinnät kaikkien perusopetukseen kuuluvien todistusten osalta

Vuoden 2014 opetussuunnitelman perusteiden päälinjauksia

- Arvioinnin rakentuminen tuntijaon määrittämiin nivelvaiheisiin
 - 2. ja 6. vuosiluokan päätteeksi laajempi arviointipalaute
- Päätösarvioinnin vertailtavuuden parantaminen
 - Oppiaineiden oppimäärien tavoitteiden määrittely aiempaa selkeämmin tavoiteperustaisen arvioinnin pohjaksi
 - Päätösarviointia ja päätösarvosanan muodostamista koskevan tarkemman ohjeistuksen lisääminen nimenomaan eri oppiaineisiin

Oppimista tukeva arviointikulttuuri

- ◆ Koulu vaikuttaa merkittävästi siihen, millaisen käsityksen oppilaat muodostavat itsestään oppijoina
- ◆ Monipuolinen arviointi ja siihen perustuvan ohjaavan palautteen antaminen ovat opettajien keskeisiä keinoja oppilaiden oppimisen tukemiseen
- ◆ Onnistumisen kokemukset ovat tärkeitä, mutta myös epäonnistumiset ovat osa oppimisprosessia
- ◆ Yhteistyö kotien kanssa on tärkeää
- ◆ Arvioinnin myötä saatu tietoa auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti

Oppimista tukeva arviointikulttuuri

- ◆ Kouluissa kehitetään arviointikulttuuria, jonka keskeisiä piirteitä ovat
 - rohkaiseva ja yrittämään kannustava ilmapiiri
 - oppilaiden osallisuutta edistävä, keskusteleva ja vuorovaikutteinen toimintatapa
 - oppilaan tukeminen oman oppimisprosessinsa ymmärtämisessä sekä oppilaan edistymisen näkyväksi tekeminen koko oppimisprosessin ajan
 - arvioinnin oikeudenmukaisuus ja eettisyys
 - arvioinnin monipuolisuus
 - arvioinnin avulla saadun tiedon hyödyntäminen opetuksen ja muun koulutyön suunnittelussa

Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet

- ◆ **Jako opintojen aikaiseen arviointiin ja päättöarviointiin**
 - Opintojen aikainen arviointi pääosin oppimisen ohjaamista palautteen avulla
 - Päättöarvioinnissa oppilaiden osaamisen tason määrittely
- ◆ **Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin**
 - Oppilaita ja heidän suorituksiaan ei verrata toisiinsa eikä arviointi kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin

Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet

- ◆ **Oppilaiden ikäkauden ja edellytysten huomioon ottaminen sekä monipuoliset arviointikäytännöt**
 - Tärkeää ottaa huomioon oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä
 - Lievätkin oppimisvaikeudet ja oppilaiden mahdollisesti puutteellinen opetuskielen/ suomen kielen/ruotsin kielen taito tulee ottaa huomioon arviointi- ja näyttötilanteita suunniteltaessa
- ◆ **Itsearvioinnin edellytysten kehittäminen**
 - Oppilaita ohjataan niin yksilöinä kuin ryhmänä havainnoimaan oppimistaan ja sen edistymistä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä.

Arvioinnin kohteet

- ◆ **Oppiminen arvioinnin kohteena**
 - Sisältää opinnoissa edistymisen ja osaamisen tason arviointia sekä palautteen antamista niistä
- ◆ **Työskentely arvioinnin kohteena**
 - Osa oppiaineissa tehtävää arviointia ja arvosanan muodostamista
 - Perustuu oppiaineiden tavoitteiden sisältämiin työskentelyn tavoitteisiin
- ◆ **Käyttäytyminen arvioinnin kohteena**
 - Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin

Opintojen aikainen arviointi

- ◆ Ennen päättöarviointia toteutettava arvioinnin ja palautteen antamisen kokonaisuus
- ◆ Keskeisenä tehtävänä ohjata opiskelua ja tukea oppimista sekä edistää itse- ja vertaisarvioinnin taitoja
- ◆ Sisältää myös oppilaiden edistymisen ja osaamisen kuvaamista arviointitiedottein ja todistuksin
- ◆ Arviointi lukuvuoden aikana ja lukuvuoden päättyessä
- ◆ Opinnoissa etenemisen periaatteet
- ◆ Arviointi nivelvaiheissa

Arviointi lukuvuoden aikana

- ◆ Arviointi ja siihen perustuva palautteen antaminen toteutetaan osana päivittäistä opetusta ja työskentelyä
- ◆ Edellyttää opettajilta vuorovaikutusta oppilaiden kanssa sekä oppimisprosessiin liittyvää havainnointia
- ◆ Oppimista edistävä palaute on laadullista ja kuvailevaa oppimisen solmukohtia avaavaa ja ratkovaa vuorovaikutusta
- ◆ Oppimisprosessia näkyväksi tekevän palautteen tulee auttaa oppilaita hahmottamaan
 - Mitä heidän on tarkoitus oppia
 - Mitä he ovat jo oppineet
 - Miten he voivat edistää omaa oppimistaan ja parantaa suoriutumistaan

Arviointi lukuvuoden päättyessä

- ◆ Lukuvuoden päättyessä oppilaalle tulee antaa lukuvuositodistus, joka sisältää arviot siitä, miten oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa
- ◆ Lukuvuositodistus on myös päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle (tai hänen jättämisestään luokalle)
- ◆ Vuosiluokilla 1-7 arviointi on sanallista tai numeroarviointia tai näiden yhdistelmää opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti
- ◆ Vuosiluokkien 8-9 todistuksissa käytetään numeroarviointia
- ◆ Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviointia
- ◆ Yksilöllisten oppimäärien arvioinnissa käytetään sanallista tai numeroarviointia

Matematiikka

Opetuksen tavoitteet

Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet

Matematiikan oppimisympäristöjä ja työtapoja koskevat tavoitteet

Ohjaus ja tuki matematiikassa

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa

Arvioinnin kriteerit matematiikassa 6. vuosiluokan päättyessä

Arvioinnin kriteerit matematiikassa päättöarvioinnissa

Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

- ◆ Opetus ja arviointikäytännöt suunnitellaan niin, että oppilaalla on riittävästi monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan
- ◆ Oppilaalla on oikeus saada tarvitsemaansa tukea ja ohjausta, mikäli hän on vaarassa jäädä jälkeen opinnoissaan
- ◆ Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tulee asiasta keskustella hyvissä ajoin oppilaan ja huoltajan kanssa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi
- ◆ Oppilas voi siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, mikäli arvioidaan, että hän kykenee suoriutumaan seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti
- ◆ Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää luokalle jättäminen

Oppimisen arviointi nivelvaiheissa

Vuosiluokat 1-2

Laaja-alaisen osaamisen
tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Oppiaineiden tavoitteet ja
keskeiset sisällöt
vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokat 3-6

Laaja-alaisen osaamisen
tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Oppiaineiden tavoitteet ja
keskeiset sisällöt
vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokat 7-9

Laaja-alaisen osaamisen
tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Oppiaineiden tavoitteet ja
keskeiset sisällöt
vuosiluokilla 7-9

**Arviointi 2. vuosiluokan
päätyessä:**
oppimisprosessin
kannalta keskeiset
arvioinnin kohteet

**Arviointi 6. vuosiluokan
päätyessä:** kriteerit
hyvää osaamista
kuvaavalle sanalliselle
arviolle tai arvosanalle 8

Päätösarviointi:
päättöarvioinnin kriteerit
arvosanalle 8

Laaja-alainen osaaminen

Oppiaineen rakenne

Nro	Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
	Merkitys, arvot ja asenteet		
T1	tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen	S1-S6	
T2	kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä	S1-S6	L1 L6
T3	tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestäväällä tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä	S1-S6	L3 L7
	Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T4	ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään	S2-S4, S6	L3
T5	kannustaa oppilaita ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	L1 L7

Arviointi 2. vuosiluokan päättyessä

- ◆ Toisen vuosiluokan lopulla arvioinnin pääpaino on oppimisen edistymisen arvioinnissa
- ◆ Toisen vuosiluokan päättyessä oppilaan suoriutumista arvioidaan suhteessa vuosiluokkien 1-2 opetuksen tavoitteisiin
- ◆ Toisen vuosiluokan päätteeksi **ei määritellä arvioinnin kriteereitä** todistusarvosanojen antamisen perustaksi sillä niiden merkitys on tässä vaiheessa vähäinen
- ◆ Määritetään yleisiä oppimisvalmiuksia kuvaavat **arvioinnin kohteet**, jotka ovat opinnoissa etenemisen kannalta tärkeitä ja joihin opettaja kiinnittää 2. vuosiluokan lopussa tapahtuvassa arvioinnissa erityisesti huomiota
- ◆ Kuhunkin oppiaineeseen määritetään vastaavalla tavalla keskeisiä oppiainekohtaisia valmiuksia kuvaavat arvioinnin kohteet

Arviointi 6. vuosiluokan päättyessä

- ◆ Kuudennen vuosiluokan lopussa palautteessa kiinnitetään huomiota erityisesti oppimisen taitojen ja työskentelytaitojen edistymiseen
- ◆ Kuudennen vuosiluokan lopussa oppilaan suoriutumista arvioidaan suhteessa vuosiluokkien 3-6 opetuksen tavoitteisiin
- ◆ Kuhunkin oppiaineeseen määritetään keskeisiä oppiainekohtaisia valmiuksia kuvaavat **arvioinnin kohteet**
- ◆ Paikallisen arviointityön tueksi valtakunnalliset **arvioinnin kriteerit**, jotka kuvaavat, millaista osaamista keskimäärin edellytetään sanalliseen arvioon ”hyvä” tai arvosanaan 8
- ◆ Opettajan tulee käyttää kriteerejä antaessaan oppilaalle sanallinen arvio tai numeroarvosana **kuudennen vuosiluokan** lukuvuositodistukseen.

Päätöarviointi

- ◆ Päätöarvioinnin tehtävänä on määritellä, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppiaineen oppimäärän tavoitteet
- ◆ Tuloksena annettava numeroarvosana kuvaa oppilaan osaamisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen tavoitteisiin ja päätöarvioinnin kriteereihin
- ◆ Päätöarvioinnin yhtenäisyyden ja päätöarvosanojen vertailukelpoisuuden vahvistamiseksi jokaiseen oppiaineosuuteen kirjoitetaan nykyistä selkeämmin näkyviin **päätöarvosanan muodostumista ohjaavat periaatteet**
- ◆ Perusopetuksen päätöarviointia ja päätötodistusta varten määritellään perusteissa kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin hyvän osaamisen tasoa (arvosanaa 8) kuvaavat **päätöarvioinnin kriteerit**

Todistukset

- ◆ Lukuvuositodistus
- ◆ Välitodistus
- ◆ Erotodistus
- ◆ Päättötodistus
- ◆ Erityisessä tutkinnossa suoritetuista opinnoista annettavat todistukset

Muutos: uskonnon ja elämänkatsomustiedon arvio merkitään todistuksiin muodossa ***uskonto/elämänkatsomustieto*** erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin.

Paikallisesti päätettävät asiat

- Oppimisen arviointia koskevaa opetussuunnitelmaosuutta laadittaessa pohditaan erityisesti, miten arviointia ja palautteen antamista kehitetään oppimista edistävänä pedagogisena kokonaisuutena
- Paikallisesti varmistetaan monipuolisten arviointimenetelmien käyttö, arviointiperusteiden yhteinen käsittely ja käyttäminen sekä päättöarvosanojen muodostaminen yhtenäisin perustein
- Arviointikriteerit 6. vuosiluokan loppuun sekä sekä päättöarvioinnin kriteerit ja päättöarvosanan muodostamisen periaatteet siirretään perusteista paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan
- Opetussuunnitelmassa kuvattavat asiat luetellaan perusteissa yksityiskohtaisesti

